

Елин Пелин

Братя

Отец Кирил лежи неподвижно на кревата в тъмния ъгъл на широка-та си килия и едвам диша. В почернелия иконостас над главата му мъж-ди кандило и немошната светлина гони по стените неясни сенки.

При умиращия дежурят братята Онуфрий и Игнатий.

Те седят един срещу друг до масата, край кревата, мълчаливо четат псалтира пред една запалена вошеница и от време на време си сипват по чашка ракия от голямото черно шише, което стои пред тях.

В манастира отдавна всичко е заспало. Остър вятър хвучи навън, тропа по прозорците, въвира се в тенекените кюнци на горящата зад вратата печка и изпява странно „Упокой, господи!“ ... Тоя таинствен припев за миг задавя сънливите и усърдни молитви на отца Игнатия, който шепне с дебелите си устни:

– Господи помилуй, господи помилуй, гос... ми... гос ... ми ... луй

...

Монахът от време на време повишава гласа си и той се разлива по широката стая като остър, каменен шепот, който пълзи из големите дъс-чени долапи, удря се по четирите стени, по пода, по прозорците и пада в мъждивото кандило, което трепти и пращи.

Малкото тяло на стария отец Онуфрий, изгубено в широкото му ра-со, стои неподвижно и стоварено върху стола като чувалче. Главата му виси над псалтира, но устните му не мърдат и клепките на очите му са затворени.

Вятърът по-силно заудря на прозореца и тъжно запя в печката с ня-какви детски гласове, далечни, като че ли от оня свят: „Упокой, господи!“

Отец Онуфрий вдигна стреснато глава, погледна отца Игнатия и попита:

– Кво каеш?

– Ти спиш ли? – изгледа го под вежди отец Игнатий.

– Стори ми се че ме извика – разтърка сънлива очите си Онуфрий.

– Викат те ония с рогата – сопна му се отец Игнатий и продължи да чете.

– Чети по-полека – забележи отец Онуфрий, като посочи с поглед болния.

Игнатий погледна строго и продължи да шепне.

– Слушай, Игнатий, на оня човек там душата му излиза, а ти си му задръкнал над главата като воденица – повтори забележката си Онуфрий.

– Ако излиза, нека излиза, за нейно добро чета. Мислиш, че му е

много чиста, нали? И тя е като твоята. Нека се помолим за нея – каза грубо отец Игнатий.

– Ех – въздъхна Онуфрий, – голям скъперник беше... Мислеше, че няма да умре, пък на – часът удари.

Лицето на отца Онуфрия стана тъжно и замислено. Отец Игнатий престана да шепне. Настана продължително мълчание.

– Водаа, водица! – простена болният като из гроб и костеливата му ръка увисна на леглото като отсечена.

Двамата калугери се изправиха и се погледнаха, като че се питаха какво да правят. Върху стената зад тях се изправиха двете им тъмни сенки и застанаха неподвижно, сякаш чакаха заповеди. Кандилото замижа силно и отведнаж погледна пак. Долапът тайнствено скръцна. Вятърът заудря на прозореца и в тръбите на печката пак запяха ония далечни блуждаещи детски гласове. В килията стана страшно. Като че ли невидими крадци влязоха и бързо се разтарашуваха.

Отец Игнатий турна пръст на устните си и произнесе тайнствено:

– Смъртта е дошла!

– Водица! – простена пак болният и се обърна към братята. По лицето му, бяло и отпаднало, се четеше досада и усилие да проговори още веднаж. Бялата му като сняг брада трепереше, устните му се мърдаха.

Отец Игнатий му подаде чаша с вода. Болният изпъшка, обърна лицето си към стената и не иска да пие.

– Не е научен на вода, сиромаша – засмя се отец Онуфрий беззвучно.

Двамата се наведоха над леглото и се ослушаха дълго.

– Диша – рече отец Игнатий.

– Гасне му свещта вече – каза отец Онуфрий и като притури: – той човек имаше парици – погледна значително отца Игнатия.

– Имаше – потвърди замислено Игнатий. Онуфрий се наведе до ухото му и каза тихо:

– Не може ли да го препипаме?

– Нека умре – отговори отец Игнатий и тури пръст на устата си.

Двамата седнаха пак на масата. Отец Игнатий зачете, отец Онуфрий подпря глава на ръце и се замисли.

В килията пак се понесе таинствен шепот на четящи устни. Сенките пак немирно забягаха по стените. Вятърът пак запя в печката.

– Дълга нощ, бре! – въздъхна отец Онуфрий. – Как ще се прекара!

– Уморих се! – погледна го отец Игнатий, като затвори псалтира и взема картите, които стоеха на масата.

– Да ги ударим ли?

– Бре! – плесна ръце Онуфрий – ами защо мълчиш?

И лицето му се засмя.

Отец Игнатий сипа по чаша и хвърли картите.

– Сечи!

Онуфрий възпретна широките ръкави на расото си и пое картите.

В дълбокото манастирско мълчание на килията се чува състезателните ръмжения на играчите и ударът на картите, които плющяха на голата маса като едри, редки капки дъжд пред буря.

Вятърът се по-настоятелно биеше в прозореца. Невидимите блуждаещи сиротински гласове пак запяваха в печката своето „Упокой, господи“ и се разнасяха, задавяха и умираха.

– Вода, водица! – простена с изсъхнал глас умиращият, но братята, упоени от ракия и впадени в играта, не го чува.

– Вода! – повтори отец Кирил и в гласа му прозвуча ужасът на едно свръхчовешко усилие, победено от смъртта.

Бялата му глава се повдигна от възглавницата и падна пак като отсечена.

– Свърши! – казаха братята, оставиха картите и се изправиха едновременно като автомати.

И като го приближиха, те си казаха нещо шепнешком и почнаха да бъркат под възглавницата и под тюфлека, върху които лежеше мъртвецът. Извадиха едно скъпо кехлибарено цигарило.

– Ах! – въздъхна отец Онуфрий, като го разглеждаше. – Игнатий, дай го на мен!

– Не, аз го намерих.

– Не си пушач като мене.

– Нищо ...

И Игнатий го мушна в джеба на антерията си.

– Стой! Кесията!

Двамата приближиха до свещта на масата и с вълнение почнаха да бъркат кожената кесия, която измъкнаха изпод възглавницата.

– Един, два, три ... двадесет наполеона.

– Значи по десет ...

– Да търсим ли още?

– Стига!

Двамата пак седнаха до масата.

– Каква дълга нощ! – прозина се Игнатий я се прекръсти.

– Хвъргай картите!

– Мой ред ли е?

– Твой ...

Играта почна пак.

А нощта вървеше тъмна, мълчалива и таинствена. Вървеше неусетно, тихо и леко. Бурята навън като че ли престана. Из прозорците на килията надникна дрезгавото утро и завари двамата братя, унесени още в играта.

Кандилото над главата на умрелия беше угаснало.

КРАЙ

© 1905 Елин Пелин

Печатан за пръв път във в. Вечерна поща, VI, бр. 1529, 14 ноември 1905, с подзаглавие „Разказ“ и подпис Елин Пелин. На следната година разказът е препечатан в „Литературен сборник на българановците“. Значително преработен, включен в Разкази, т. II, 1911, с. 101–105, и с незначителни поправки в следващите издания на Разкази, т. II. С нови поправки включен в СП¹, 1938. – Съвсем наново е написан, с друга развързка края на разказа за Разкази, т. II, 1911, който се запазва впоследствие. Първоначалният текст от вестника е възпроизведен в бележките към Събрани съчинения, II, 1958, с. 356–359.

Елин Пелин. Съчинения, том I – Разкази 1901–1906, „Български писател“, 1972 г.

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5286>]

---

1. Съчинения на Елин Пелин. Под редакцията на Т. Боров, С., к-во „Хемус“, т. II, 1-о изд. 1938